

Auteur: Prof. Dr. Klaas Steur, Hoogleraar aan het Grootseminarie van het Bisdom Haarlem te Warmond. In 1985 overleden.

**Uitgave: Vox Clamantis... -
St.Antoniuskerk
Hoge weg 50
ZWARTEMEER.**

Wij naderen het einde van CHRISTUS' Lijden, van het gevecht voor GOD tegen Zichzelf: Zijn Dood. De Kelk, die de Vader Hem te drinken gaf, en die Hij niet van Hem wilde wegnemen, heeft Jezus aan zijn heilige lippen gezet in de Hof; Hij heeft ervan gedronken, teug na teug, tot Hij verzadigd was van ellende en beschaming, van vernedering en verachting.

**“Er rest Hem nog éne slok, een slok, die niets dan droesem is.”
(J.H.Leopold: *Verzamelde Verzen*, bl.106)**

Sterven is altijd een zware pijn, maar zó sterven, als Jezus deed, is niets dan droesem. Men zou het uit willen spuwen, zoals men droesem doet. Men verwerpt de dood altijd; maar deze dood zou men nog proberen af te schudden of te ontlopen, als hij reeds aan het binnentreden is., als hij reedsd aan de deur staat en klopt(*Openbaring 3,20*).Men zou hem willen vluchten, als hij reeds de hand op ons legt. Och, als de mens eenmaal zover is, dat hij de dood niet meer kan ontgaan, dan berust hij meestal wel. Men went dan aan de dood, die men verwacht. Hij wordt soms bijna een vriend. “Goede dood” noemde hem de dichter P.C.Boutens(in diens bundel: *Stemmen*). Maar de dood van Jezus is zo'n dood niet. Die bevat zelfs voor Hem bitterheden, welke Hij niet dorst verwachten; die drijft Hem klachten naar de lippen, welke wij nauwelijks verstaan. Die dood van Jezus moeten wij nu overwegen: hij is het voorbeeld van ons aller dood, die toch immers een christelijk sterven moet zijn, een ontslapen in Christus., zoals grafstenen en bidprentjes ons verkondigen.

Bidden wij met Jezus tot de VADER, dat wij ons mogen overgeven, zoals Hij deed, geheel en al: dat wij ons mogen losscheuren van wat ons dierbaar is, totaal, en ons mogen toewijden aan GOD, die buiten dit leven “alles in allen” moet zijn (1Kor.12,6). Dan alleen is er heiligheid in ons. Want wat is heiligheid anders dan afgescheiden zijn van alles, wat niet God is, en toegewijd zijn aan GOD. Dan alleen

is ons sterven een christelijk sterven dat de hemel opent. Want heiligheid is nodig, om de hemel binnen te gaan. Niets wat maar enigszins bevlekt is treedt daar binnen(*Openbaring:21,27*) daarom bidden wij met Jezus om een heilig sterven als het Zijne:

“Heilige VADER, van de wereld willen wij niet zijn, zoals ook Jezus niet van de wereld was. Wij willen in U zijn, zoals Jezus in U is en Gij in Jezus. Laat ons ook volmaakt één zijn. Gij in Jezus en Gij in ons! Dan zal de dood voor ons een verlossing betekenen, hoe bitter hij ook is, die ons eindelijk van de wereld wegneemt, waar wij zolang geworsteld hebben, om ervan verlost te worden; dan zal de dood ons opnemen in U, naar wie wij hebben uitgezien van dag tot dag. Wij zeggen zo graag met de apostel Paulus: “Ik smacht ernaar ontbonden te worden en met CHRISTUS te zijn: want dat is verreweg het beste”.(Phil.1,23) Verheerlijk ons dan, Vader, met de heerlijkheid bij U, die Jezus reeds verwierf voor Zich en voor ons.(*Joh.17*).

- *De Kruiswoorden*: Jezus is gekruisigd en hangt aan Zijn kruis. Wat er verder rond Zijn kruis gebeurt, interesseert ons niet. Alleen Zijn Persoon heeft nog onze aandacht, mag alleen nog onze aandacht hebben. Hij hangt daar hoog boven de aarde en Zijn Vader trekt alle aandacht op Hem samen, doordat Hij de natuur versombert en verduistert, drie uur lang. De natuur vraagt geen aandacht meer, nu Gods Zoon te sterven hangt. De frisse kleuren verdwijnen van bloem en blad, de gloed van kleed en hemel, de felle fonkeling in blik en sieraad; alleen de witte doodsgestalte van Jezus trekt nog aandacht, aller aandacht. Hij had het Zzelf voorspeld:“Als ik omhoog geheven ben, zal ik allen tot Mij trekken” (*Joh.-12,32*) Allen hebben dan ook opgezien naar hem, Die zij doorstoken hadden(*Joh.19,37*)

Jezus had nu stil kunnen uitgaan, ongemerkt; alles had Hem teveel kunnen wezen, omdat Hij teveel met Zichzelf te doen had. Zo is het vaak met stervenden. Met Jezus niet! Want op Zijn kruis is Hij op het toppunt van zijn leven en van Zijn loopbaan, van Zijn roeping en van Zijn taak. Hier is Hij de VERLOSSER! Alles wat Hij doet, zal ons daarom nu een lering bevatten, want Hij heeft het zo bedoeld, omdat het ook anders had kunnen zijn - Hij legde immers Zelf het leven af (*Joh.10,18*) - en de natuurlijke gang van zaken het zelfs eerder anders liet verwachten. Luisteren wij naar Hem! Wij staan aan het sterfbed van onze GOD: ieder van zijn woorden is kostbaar. Eens heeft de Vader gezegd: “Deze is Mijn welbeminte Zoon: luistert naar Hem!”(*Lucas 9.35*). Zo ooit, dan is die vermaning nú van kracht en op zijn plaats. Want Jezus gaat spreken. Tot zeven keer toe. Wij gaan die woorden overwegen, één voor één, zo kostbaar zijn ze. Alle laatste woorden van stervenden zijn ons dierbaar, maar dikwijls is de inhoud ervan toch niet de grond, waarom zij ons dierbaar moeten zijn. Alleen het simpele feit, dat het de laatste woorden waren, maakt ze ons dierbaar. Zo is het niet bij Jezus. Zijn woorden zijn daden: wereldbeslissende daden! De kruiswoorden maken heilsgeschiedenis uit. En de wereld kent ze niet. Kennen wij ze? Allemaal? Ja, de

wereld weet van de kruiswoorden slechts af als sport, als puzzel. Jezus' kruiswoorden kent zij niet! (Vgl.S. Robertus Bellarminus: *De septem verbis a Christo in cruce probatis: libri II*, Antwerpen 1618)

De zeven kruiswoorden zullen we in drie groepen verdelen: de eerste drie vormen een eenheid, ook het tweede drietal, en het laatste kruiswoord staat alleen. en op zich zelf in een overtreffende grootheid en afsluitende kracht, in majestueuze beheersing. De eerst drie kruiswoorden zijn uitingen van naastenliefde: zij zijn gewijd aan de mensen; de tweede groep van drie geeft uiting aan Jezus' Godsliefde; ze zijn gewijd aan GOD, het laatste uit de daad van hoogste mens- en godsliefde tegelijk: het is het offerritueel van Jezus. Dat laatste woord is van een universele algemene tendens het heeft cultische waarde en behoort aan de gemeenschap; de zes anderen zijn persoonlijke boodschappen van Jezus en Zijn persoonlijke gebeden. De twee drietallen zijn een blijk ervan, dat Jezus Zelf Zijn opdracht aan de apostelen, om te waken en te bidden, uitvoerde: Hij waakte in de eerste drie over het lot van anderen als een echt priester, over vriend en vijand, verwanten en vreemden; de tweede drie tonen Hem ons in persoonlijk gebed tot Zijn VADER. Dan is Hij reeds losgetrokken van de wereld. In Zijn allerlaatste woorden is Hij de eerste liturg op de wereld in het Nieuwe Verbond. Laten we nu haasten naar Jezus Zelf te luisteren.

1. De drie eerste kruiswoorden:

a."Toen zij op de plaats waren gekomen, die Calvarië wordt genoemd, sloegen ze Hem aan het kruis...en Jezus zeide: "*Vader, vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen*"(Luc.23,33-34).

Daarmee opent Hij de rij kruiswoorden. Het begin van Jezus' bidden en spreken ligt bij de eerste nood: die der beulen. Blijkens de woorden, die Lucas bezigt, betekent dit niet, dat Jezus maar één maal dit woord en deze bede heeft gesproken. Het Grieks zegt, dat Christus dit bij herhaling gezegd heeft. Hij heeft de eerste litanie voor de vervolgers gebeden. Telkens opnieuw, als het nodig was,, bij nieuw lijden, bij verse spot,, bad Hij dit gebed of een gebed van gelijke strekking. Werkelijk: een litanie voor de vervolgers, voor Zijn vijanden.

Zijn leven geven voor Zijn vijanden had Hij als ideaal voorgehouden. Hij deed dat ook in feite op het kruis en begeleidt nu het feit met passend gebed. Hij wil dit feit onderstrepen, - daarom bidt Hij overluid -omdat dit pas echt Christendom is. Deed de eerste martelaar het niet na? Onmiddellijk? (*Handelingen 7,60*). Hoevelen na Hem? En kunnen wij het in onze dagen ook niet telkens weer horen van onze martelaren? bHoe kan het ook anders? Christendom *is* liefde. Het moet liefde zijn, want het is voor GOD en voor Jezus: en GOD is liefde(*1Joh.4,38*) en Jezus hele bestaan is liefde en anders niet; want het is niets anders weer dan leven voor GOD, voor Zijn VADER.

CHRISTUS en Christendom beiden zijn uiterste liefde, offerliefde, liefde, die enkel uit is op het goed van de ander, op diens hoogste goed, op diens nodigste goed. Wie hadden die liefde, toen Jezus aan het kruis hing, eerder nodig dan de beulen? En wat was voor die beulen meer nodig dan vergeving van hun Godsmoord, van de schuld, die zij daaraan hadden, ieder naar zijn maat. Dat was de grootste nood van alle omstanders rond het kruis. Daarom lenigt Jezus deze het eerst. De liefde zoekt zichzelf niet: Jezus denkt niet aan eigen pijn en verdriet, maar Hij denkt enkel aan de Zijnen. Want ook de beulen zijn de Zijnen. De Zijnen zijn in nood. Hij wil hen redden en bidt daarom voor hen. Meer kan Hij hier ook niet doen. Hij is hier een echte Middelaar: degene, die gezonden was, om allen zalig te maken (1Timotheus,2,5-6). Hij beschikt hier dan ook niet eigenmachtig over hun lot, maar bemiddelt voor hen, bidt voor hen. Hij bidt voor hen als mens, Christus Jezus, die de enige middelaar is tussen GOD en de mensen(1Tim.2,5). Hij is hier in functie. Hij is hier JEZUS, die Zijn volk kwam verlossen van hun zonden(Mt.1,21). Maar de Zijnen ontvingen Hem nog niet(Joh.1,11). Zij spotten zelfs met Hem en met zijn bede. Laat Hem voor Zichzelf bidden! Als vanouds wilden zij liever zichzelf zijn dan voor GOD zijn. De weg van Adam is de brede weg, die verlokt(Mt.7,13).

b."Toen de goede moordenaar zei: "Jezus, gedenk mijner, wanneer Gij in Uw Rijk zijt gekomen"sprak Jezus tot hem: "Voorwaar, Ik zeg u: heden zult gij met Mij zijn in het paradijs"(Luc.23,42-43)

"De zijnen ontvingen Hem niet"(Joh.1,11). Die voldoening van Zijn gebed mocht Jezus niet smaken. Behalve één! Of was dat er misschien niet eens één van de Zijnen? Of was het misschien een vreemde? In ieder geval was het er maar één! En wat voor één? Een moordenaar! Deze moordenaar zou Hem wel ontvangen. En Hij zou die moordenaar opnemen, tot Zich nemen. Ook dit kruiswoord is een blijk van Jezus' liefde, die waakt over de Zijnen en Zichzelf daarbij vergeet: van offerliefde dus, van liefde, die paste bij het kruis. De Verlosser treedt hier evenwel niet op als Middelaar, die ten beste spreekt voor de moordenaar, maar als bewerker van Heil en Zaligheid, als Zoon van God, die Heer is van hemel en heerlijkheid. In het geval van de beulen was er voor een dergelijk optreden nog geen plaats, omdat de beulen nog niet gedisponeerd waren voor zo'n optreden. Dan vermag ook een goddelijke werking niets. Jezus kon slechts bidden en bemiddelen bij Zijn VADER door voorspraak voor hen te zijn. Daarmee gaf Hij hun het beste, wat zij konden ontvangen. Jezus klopte op de deur, die nog moest opengaan, groef naar één bron, die nog moest ontspringen. Hier echter kon Jezus verder gaan dan bemiddeling en kon Hij bewerker zijn van Heil, omdat die goede moordenaar wel gunstig gedisponeerd was voor Jezus zaligende werking. Daarom werd deze gered in een verrassende verlossing.. Hij heeft zich eerst echter daarvoor rijp gemaakt. Heel anders dan voor de beulen was voor hem het devies: "Niet wij, maar HIJ"! geen onbekend iets. De goede moordenaar trotseerde de spot van zijn collega in de zonde en de nood: hij corrigeert die zelfs. Hij is geen humanist, alleen bedacht op zichzelf. Neen, hij maakte zich los van zichzelf van

eigen belang, eer, en prestige, die ook bij een moordenaar nog kunnen voorkomen. Hij is apert overgegaan van de lijn van het “Wij, niet HIJ” naar het “HIJ, niet wij”. Niet hijzelf verdiende aandacht en sympathie, maar JEZUS. De slechte moordenaar daarentegen wilde tot het einde toe liever zichzelf zijn dan zich aan JEZUS overgeven. Hij sluit zich aan bij het koor van hen, die “wij, niet HIJ” als levensdevies hadden. Hij wil enkel zelf verlost worden van zijn kruis, anders niet. En hij spot mee met de anderen, om nog aanzien te verwerven bij zo’n dood. Hij is een succesjager! De goede moordenaar verdedigt JEZUS, wat anders geen ander deed in de lange lijdensgeschiedenis, zeker niet op zo’n gelovige manier. Hij aanvaardt het Rijk als een echt Israëliet, in wie geen bedrog is (*Joh.1,47*). Hij doorzag JEZUS met de ogen van het geloof en ontdekte de lijdende Messias en het bovenaardse Messiaanse rijk. Hij beleed dat openlijk. Hij noemde dan ook terecht Jezus bij Diens naam. Want Hij had ontdekt dat Jezus de Verlosser was van de zonde, Verlosser op geestelijk gebied, niet de aardse bevrijder, die hij zelf ook had willen zijn misschien in hun verzet tegen de bezetter. Jezus’ naam lag hier voor het eerst op de lippen van een stervende, en op wat voor waardige lippen! Zó waardig, dat Jezus hem nog de eigen dag deel gaf aan het Rijk, dat hij ontdekte!

*c. Jezus zag toen Zijn Moeder staan, en naast haar de leerling, die Hij beminde; en Hij sprak tot Zijn Moeder: “Vrouw, ziedaar uw zoon”; en tot de leerling: “Ziedaar uw Moeder” (*Joh.19,26-27*)*

Jezus moest op Zijn kruis wel denken aan Moeder en leerling, toen Hij als verlosser optrad van de moordenaar, voor wie Hij een moeder en priester was tegelijk. En misschien baden van te voren Maria en Johannes voor hem en voor de beulen de litanie voor de vervolgers van Jezus mee. Dan zou dat de eerste redding van een zondaar in het uur van de dood door Maria en door een menselijk priester ook wezen. Dit alles moeten wij bedenken, als wij het kruiswoord tot Maria en Johannes overwegen. Dit kruiswoord toont ons Jezus, mens tot het einde, zoals het vorig Hem toonde als GOD, het eerste als Middelaar. Het is hier een blijk van meeleven met Zijn Moeder. Kinderliefde dus, maar dan goddelijke kinderliefde ongetwijfeld; bovennatuurlijke kinderliefde: de liefde van de Zoon Gods., die ook Zoon was van de Moeder Gods. Want Jezus sprak tot Zijn Moeder niet enkel als kind, die zij baarde voor deze aarde; maar ook tot haar, die de “moeder van Jezus” genoemd werd (*Joh.2,1*) d.w.z. de moeder van de Verlosser. Hij sprak tot die twee, in zover zij ingeschakeld waren in het mysterie van de Verlossing: in het lijden en sterven van Jezus. Zij waren daar rijp voor geweest. Want Hij sprak tot hen als degenen, die aarde en zichzelf verloochend hadden en daarom Zijn zorg waard waren. Deze zorg was geen breuk in het grote Verlossingswerk, maar integendeel een onmisbare schakel erin. Zij pasten in het grote schema van het “niet wij, maar HIJ!”, dat Jezus moest volgen. Zij volgden dit óók. Hij sprak tot hen, moeder en leerling, van wie gold dat niet zij zelf, maar Hij en zijn Vader het voornaamste waren. Voor hen moest Hij zorg hebben, toen Hij stierf in onthechting van zichzelf en in toewijding aan Zijn Vader. Want zij hadden ook alles verlaten en waren Hem

gevolgd door alles heen(Mt.19,27); zij hadden het menslijk hart overwonnen, om nu ook bij Jezus te kunnen zijn, om God te volgen, daar waar God werkelijk alles is.! In hen was de Verlossing reeds een gaaf feit: deze moest Jezus beschermen en beveiligen.; daartoe was Hij toch in de wereld gekomen: voor de VERLOSSING en Hij had stellig beloofd met de Zijnen, met de verlostten, te blijven tot aan het einde der tijden(Mt.28,20). Hij kon Maria en Johannes niet alleen laten, maar voerde ze tot elkaar, en waar twee bijeen waren in Zijn naam, daar zou Hij tussen hen in staan en bij hen zijn(Mt.18,20) Dat was de bescherming, die Hij Zijn Moeder en Zijn leerling toedacht en schonk: Zijn eigen blijvende aanwezigheid in de gemeenschap der verlostten.

MARIA en JOHANNES ware zielen, die het “niet wij, maar HIJ” volmaakt beleefden, daarom deelden in de VERLOSSING, maar daarom ook actief in het verlossingsdrama moesten meespelen. Jezus betrok hen er hier in. Daarom zijn deze woorden niet louter blijken van Jezus’ kinderliefde, maar ook blijken van Jezus’ Gods liefde. Hij vond hier MARIA Zijn Moeder, en de leerling, die Hij liefhad, bereid, om hem de Verlossing te bewerken. Deze innige samenwerking op Gods plan dreef van zelf deze woorden naar Zijn lippen, en wij horen en overdenken ze zo graag, want wij weten, dat Jezus ook ons met Maria en Johannes zal verbinden, als ook wij het “niet wij, maar HIJ” ernstig nemen en in praktijk brengen: dan zal in ons de verlossing vrucht dragen, maar zij doet dat slechts onder de zegen van Jezus en onder de voorspraak en de invloed van Jezus’ Moeder en van de priesters ook. Jezus is het centrum op de kruisweg en in het lijden: Wij weten het; maar Zijn Moeder mag niet ontbreken, en zijn leerling al evenmin, omdat Hij die nodig heeft, om eeuwig Zijn OFFER van het “niet wij, maar HIJ” onder ons te laten blijven! Hij offert Zich immers vandaag alleen door de bediening van de priester: *ministerium sacerdotum*. (Concilium Tridentinum.: Sessio 22.cap.2: Denzinger 940). Maria en Johannes kunnen niet van ons wijken. Dat kan eenvoudig niet: ons Geloof leert ons dat. MARIA is niet alleen Jezus’ Moeder, maar zij is ook onze Moeder. Het gebod van onze Vader, dat verplicht tot het “niet wij, maar HIJ” bindt Jezus, Maria, de priester en ons onverbiddelijk aan elkaar. De zorg voor dit “niet wij, maar HIJ” deed Jezus daarom spreken tot Maria en Johannes. Alle priesters, ja alle christenen, moeten altijd aan Maria denken zo goed als aan Jezus zoals zij tot Jezus gaan voor hun heil en ook tot de priesters. Wij moeten ons bij haar vervoegen, omdat zij zo duidelijk niet zichzelf, maar GOD koos. En Maria was als wij louter mens daarbij. Het is ook onze plicht en onze roeping God te plaatsen in ons leven boven alles, boven onszelf vooral. Daarom voelen wij Maria als een Moeder ons nabij en verwant; zij is ons daarbij een moederlijke steun. De priesters hebben te beseffen, dat zij ons diezelfde steun enkel maar zullen bieden ook, als zij in hun leven Jezus’ en Maria’s devies: “niet wij, maar HIJ” en Johannes ‘praktisering daarvan opvolgen. Jezus beveelt Maria aan Johannes, Johannes aan Maria aan: want de priester zal Maria moeten verdedigen, wil hij Jezus kunnen verdedigen. Maria, een mens immers, geheel volgens het devies van Jezus: “niet wij, maar HIJ”

levend, is het bewijs, dat zijn Verlossing een feit is. Zo staat zij aan de hemel van ons leven als het grote teken, dat de glorie van haar Zoon te kennen geeft. Zij garanderen ons ook, dat Jezus' boodschap en zijn werk ten aanzien van ons niet onmogelijk zijn en geen onmogelijkheden vragen. De priester moet Maria beschermen, want zij zal als het grote teken voor Jezus dezelfde tegenspraak ontmoeten als Hij (*Lucas 2,34*), zij zijn bedien een tegenspraak. Zij wist al vanouds, dat daarom door beider hart een zwaard zou gaan. (*Luc.2,35*)

2. De drie volgende kruiswoorden: Deze tonen ons de biddende Jezus. Een opmerkenswaardigheid op zichzelf! Wel leerde Jezus immers ons bidden, maar Zijn eigen gebed stortte Hij meestel in het verborgene alleen. Guido Gezelle zong al: *"Gij badt op eenen berg alleen"*. (in: *Gedichten, gezangen en gebeden, en kleengedichtjes*, Bl.414). Hier op het kruis bidt Hij in het openbaar. Hij had zijn taak aan de mensen verricht: een liefdetask. Hij had nu ook afscheid genomen van alles: van werk en dierbaren; Hij had zijn erfenis geregeld: een nalatenschap van enkel liefde. Liefde is Zijn Rijk: dat bleek uit de liefdeblijken, die Hij achterliet voor zondaars, bekeerlingen en reine zielen, apostelharten, in zijn woorden tot de beulen, de goede moordenaar, Zijn Moeder en de beminde leerling. Alles, wat de wereld van Hem vragen kon, was volbracht. Maar nog was alles niet volbracht. Het voornaamste zelfs was nog niet volbracht. De hemel vroeg ook iets; Zijn Vader moest nog alle aandacht hebben; de godsdienstigheid moest nog verzorgd worden. Jezus moest zich nog toewijden aan God, geheel en al. Dat is de inhoud van de drie volgende kruiswoorden.

a. *"Omstreeks het negende uur riep Jezus met luider stem: "Eli,Eli, lamma sabaktani", dat is: "Mijn God, Mijn God, waarom verlaat ge Mij?" (Mt.27,46).*

Als Jezus Zich tot zijn Vader gaat richten, is Hij vol heilige schroom; dan neemt Hij niet eigen woorden op de lippen als in de drie eerste kruiswoorden, die gericht zijn tot de mensen, maar dan grijpt Hij naar Gods Woord zelf. Geen ander Woord past bij God. Jezus begint dan te bidden. Want spreken tot zijn Vader is bidden. En Hij bidt vanuit Gods Woord. Hij grijpt daarom in de H.Schrift naar de gebeden bij uitstek: naar het Boek der Psalmen. Alle nu nog volgende woorden zijn aan de psalmen ontleend. De drie eersten aan Psalm 21, die wij op de voet kunnen volgen in de reeks van de drie kruiswoorden, die Hij nu gaat spreken. Waarschijnlijk bad Jezus de hele psalm en verhief Hij zijn stem bij de drie stukken of verzen, die wij als zijn kruiswoorden bewaard hebben. Het laatste kruiswoord is ontleend aan de dertigste Psalm. Er zit bovendien een gradatie in Jezus' laatste woorden, die ons niet mag ontgaan. Het vierde kruiswoord is het hoogtepunt van het "niet wij, maar HIJ" van Jezus, wat het negatieve deel van dit devies betreft vooral: d.w.z. "niet IK"; ook het vijfde en het zesde liggen nog in die negatieve lijn, al naderen zij al meer het positieve, dat spreekt uit het laatste kruiswoord: "maar HIJ".

Het vierde kruiswoord is het beginvers van Psalm 21. Dit was een echt messiaanse psalm. Het lijden stond hierin zelfs zo duidelijk beschreven, dat Jezus' luidop bidden een preek en een apologie is voor zijn Persoon en Zijn zending, een getuigenis ook voor de waarachtigheid van zijn woord en voor de waarheid van zijn Vaders voorspellingen en wonderen. Met de psalm klaagt Jezus over Zijn verlatenheid door God. "Mijn God" bidt Hij, en bidt dus als mens; en Hij belijdt als mens ook, dat de gelukzalige aanschouwing, die Hij altijd genoot, niet meer doorwerkte in Zijn menselijke natuur en deze niet meer bevredigde. Hij bidt dus echt als mens, die aan zich zelf overgelaten is. Neen, erger nog: Hij bidt als mens, die in de handen van de almachtige GOD is gevallen. Wij mogen in dit kruiswoord wel beluisteren een doorwerken in de Hof, toen de zonde Jezus zo beklemde en ontredde, als alleen maar mogelijk is, wanneer de goddelijke kijk op de zonde in al zijn geweld zijn beslag gaat leggen op de arme, kleine menselijke natuur, die ook Jezus had. Een laatste uitloper daarvan werkt nu door. De zonden als *aversio a Deo*: als afkeer van GOD, bracht ook mee, dat God zich van de zondaar afkeerde op Zijn beurt: *aversio Dei ab homine*. Wat de zonde voor God wil zeggen: dat God zich afkeert van de mens, en dat dan gevoeld volgens goddelijke maatstaf: dat nu voelt Jezus in zijn menselijke natuur, in zover als dat mogelijk is voor die menselijke natuur. Het is dus een doorwerking van de goddelijke zondeopvatting, welke een van God verlatenheid van de zondaar insluit, die nu uitgestort wordt over de menselijke natuur van Jezus Christus. Wij mogen hier wel een vergelijking trekken met het gevoel van eenzaamheid, verlatenheid en onrust, dat ook ons in de zonde overvalt en kwelt, en ons des te meer kwelt naar mate wij het ernstiger menen met God. Wij kunnen niet leven zonder GOD. Wij beginnen weer te leven wanneer wij *gebiecht* hebben en God hervonden. Oneindig veel erger was het gevoel van Godverlatenheid echter bij Jezus.

Hier bereikt Jezus wel het hoogtepunt van zijn "niet wij, maar HIJ" roeping. Zelfs de troost van Zijn Vader wil Hij ontberen. Allen verlieten Hem successievelijk: nu verlaat Hem ook Zijn Vader, Zijn laatste eeuwige toeverlaat. Jezus moest het toonbeeld zijn van de echte priester en van de ware offerzin: van de bovennatuurlijke godsdienstigheid.. Dat alles vraagt pure afhankelijkheid aan God zonder enig meegenieten in eigen devotie. Dorheid is niet altijd een gebrek onzerzijds, maar veelal een beproeving van de puurheid onzer liefde door God (vgl. J.H. Newman: *Meditations on Christian doctrine* 2,2)

De Apostel Paulus heeft gezegd, dat de Heer Jezus in de dagen van Zijn vlees onder luid geroep en tranen gebeden en smekingen heeft opgestuurd tot zijn Vader, om Hem van de dood te redden, welke al die verschrikkingen in zich sloot: ook de God verlatenheid van zijn menselijke natuur en het walgelijke zondebesef (*Hebr.5,7*). Hiermee heeft Hij zeker bedoeld op het met luide stemme uitgeroepen "Mijn God, Mijn God, waarom verlaat Ge Mij?" (*Mt.27,46*) Jezus streefde in uiterste inspanning ernaar, om van GOD te zijn, geheel en al. En de Vader trok zich terug. De troost der godheid wijkt. Geheel en al immers zou Jezus nog niet van GOD

wezen, zolang de troost, de religieuze troost van Gods nabijheid, blijft als een innerlijk eiland van rust in zijn binnenste. Ook dit moet Hij opgeven. Dan pas is Hij helemaal van GOD, zoals God het eist, zoals God het eisen moet, overeenkomstig Zijn jaloerse drang, naar alle afhankelijkheid aan Hem alleen. Dan is Jezus voor God, om God, volgens God! Dat is volle godsdienstigheid, die God van Jezus vergt, en ook van ons! Dat zijn de donkere nachten waardoorheen Hij ons slepen zal, als wij Hem vinden, zoals Hij is en zoals Hij door ons gevonden wil worden. Wij moeten immers Gods kind zijn, zonder nog in iets kind van de aarde te wezen.; wij moeten Gods kind zijn, na opgehouden te hebben, om humanist te wezen; wij moeten Gods kind zijn zoals het Woord het was en is van de hemelse Vader en zoals dat Woord hier ook Jezus' menselijke natuur dat laat zijn. Dat is de rijpe bloei van het: "niet wij, maar HIJ": volle en exotische beangstigende bloei. Dat is ook de diepe zin van het andere psalmwoord: "Stijg ten hemel, Gij zijt er: daal ik af in het dodenrijk en in de hel, Gij zijt er ook"(Psalm 138,8). Als Jezus - en dat geldt ook voor ons - geniet van de hemelse zaligheid in zijn menselijke natuur, dan vindt Hij God daarin. God is er en is er ook voor Hem. Maar daalt Hij af - en wij met Hem - in de hel van het lijden en van de Godverlatenheid zelfs, dan is God daar toch ook, al is Hij er niet meer voor Hem. Dat alles geldt - wij zeiden het al - ook helemaal voor ons. Als God er maar is, is alles goed, ook al is Hij er niet voor ons, voor onze troost en voor onze devotie. Aanbiddelijk is Zijn Wil, hoe Hij ons ook nadert: met stralend gelaat of zonder ons een blik van Zijn ogen te gunnen. Of Hij Zich openbaar als het zonlicht of zich terugtrekt als bij zonsverduistering: het is alles goed. Hij *is* er! En het laatste is ongetwijfeld zuiverder godsdienstigheid. Dan het eerste: meer voor GOD alleen. Wij, die in Jezus tot godsdienstige afhankelijkheid aan zijn Vader en aan onze Vader(Joh.20,17) zijn geroepen, wij moeten weten, dat het lijden der Godverlatenheid voor ons niet vreemd hoeft te zijn. Het is zeker geen blijk van zondigheid of van een tekort komen aan ijver en toeleg. Want alle heiligen moesten Jezus dikwijls na klagen: "Mijn God, mijn God, waarom verlaat Gij mij?" en zij moesten die klacht uiten, juist omdat zij heilig waren. Wat hun overkwam, zal ook ons deel zijn. Tot heiligheid zijn we immers toch allen geroepen, want alleen het heilige wordt hemeling. De weg van heiligheid tot zaligheid loopt evenwel heel vaak over godverlatenheid. Maar Jezus is ons voorgegaan.

b. "Toen wist Jezus, dat thans alles was volbracht; Hij sprak, opdat de Schrift zou vervuld worden: "Ik heb dorst"(Joh.19,28)

Als Jezus Psalm 21 verder afbidt, ontmoet Hij allerlei bijzonderheden, die reeds vervuld waren in de loop van Zijn Lijden: jammerklachten in de Hof(2), een worm, geen mens, geseling, bespottling en verachting door Zijn volk(7), hoofdschudden der omstaanders(8), omstaanders als bonkige stieren(13), ontwrichte beenderen(15). Hij ontmoette er, wat door anderen nog aan Hem voltrokken moest worden: het doorboren van handen en voeten, het verdelen van de kleren(17). Maar dan komt Hij ook bij vers 16: "*Mijn keel is droog als een scherf,*

mijn tong kleeft aan Mijn gehemelte vast". Die klacht heeft Hij nog niet geuit. Haar inhouden is geen deugd, als de Vader wil, dat ze geuit wordt. De psalm leert Hem dat. En prompt klinkt Zijn roep: "Ik heb dorst!" Hij is trouw in het kleine ook, tot het uiterste. Of dat klagen spot oplevert, groter kwelling zal veroorzaken, raakt Hem niet. Jezus mocht immers ook de troost van het held-zijn in lijden en deugd niet proeven."Niet Ik, maar HIJ" is Zijn devies en Zijn levensleus. En daarom: "opdat de Schrift vervuld worde" of "omdat Zijn Vader het van tevoren vastlegde" moest Hij roepen: "Ik heb dorst". Hij, die zijn leven Zelf kon geven en behouden, moest deze kreet van alle stervenden slaken. Hij moest klein zijn en volmaakt één der onzen – ons ten voorbeeld! – om volmaakt voor God en van God te zijn – ook ons ten voorbeeld. Hij slaakt die o zo menselijke kreet, ook al spotten de omstanders ermee, zoals met zijn vorige woorden, en ook al laven zij Zijn dorst met azijn(Mt.27,48). Wat behelzen deze twee kruiswoorden toppunten van Jezus' leven: Zijn pure menselijkheid en Zijn verhouding tot God!

c. *"Toen Jezus de azijn had genuttigd, zei Hij: "Het is volbracht".(Joh.19,30)*

En hiermee is Jezus gekomen aan het einde van Psalm 21, waarvan het laatste vers luidt: "Jahweh was het , die het volbracht: .(32) Het laatste deel van Psalm 21 wijst erop, dat het Lijden van de Messias, leven en verlossing betekent alom en altijd. En die verlossing der mensen zal weer hulde betekenen voor God. Met nadruk en klemtoon zegt de psalmist, dat God Zelf is, die deze Verlossing zal bewerken, en die Zichzelf glorie en hulde zal bereiden. Het is Jahweh die alles heeft volbracht en voltooid. Hij deed dat in CHRISTUS JEZUS. En dit is volkomen waar. God volbracht immers het lijden: Hij veroorzaakte de zielenpijn in de Hof, door het goddelijk zondebesef te laten inwerken in Jezus' menselijke natuur; Hij deed Jezus verder lijden, door Gods idee over het geestelijk Messias-Rijk te handhaven tegen allen, zelfs tegen de leerlingen, in, door Gods plan in een vals, onrechtvaardig geding door en uit te voeren, door de beulen te leiden in het zoeken van smaad, de kruisweg te bereiden en te banen, door zichzelf tenslotte terug te trekken als troost voor de menselijke natuur van Jezus. Dat wist Jezus maar al te goed. Daarom is Zijn laatste woord vóór Zijn stervenskreet een eerbetuiging aan God, een hulde aan Jahweh, die Hem de CHRISTUS, verlosser maakte, al gebeurde dat dan ook in het bitterste lijden.

Wij naderen hier merkbaar de overgang van het bittere naar het zalige lijden: de positieve toewijding aan GOD van het sterven zelf, waarbij Jezus niets meer aan eer voor zich opeist en Zich enkel ziet als instrument in Gods Hand. Het is Zijn werk niet geweest: het is alles VADERS daad. "Vader, het is volbracht!" Uw werk, Uw wil! Ik ben vernietigd, maar voor U en voor de mensen. De *deemoed* is een feit"de opperste DEEMOED. De wereld kende haar niet. Nu is zij niet meer te

loochenen en niet meer te miskennen. Het is volbracht, wat Gij eiste. Uw eer is vol! Volbracht!" Zo sprak Jezus tot Zijn Vader.

In de hele psalmoverweging heeft Jezus ons nog willen leren over Zijn dood en over het Messiasschap. Hij wilde ongemerkt, voor de omstaanders uit de messiaanse psalm Zijn zending bewijzen, nu Hij haar zo duidelijk kon illustreren met Zijn aan het kruis gespijkerde gestalte. Hij was PRIESTER en leraar tot het einde. Hij was niet op Zichzelf bedacht, niet bezorgd om zichzelf. Zelfs nu niet. Juist nu niet. Het kruis wordt Zijn preekstoel. Te pas en te onpas zal Hij preken! (2Tim.4,2). Zo was het Vaders' wil. De goddelijke Liturgie voltooide zich: de volmaakte dienst van het Nieuw Verbond. De Liturg, de dienaar is Jezus. De eer is voor God. Hij is helemaal voor God: God Zelf verlaat Hem, om Hem helemaal voor zich te hebben. Zijn menselijke natuur geniet niet mee, óók niet van het voltooide werk van de verlossing. Toch is Jezus helemaal mens gebleven. God verlangt trouwens juist de eer van de mensen. Zijn klacht van 'dorst' spelt ons ten overvloede nog eens dat volle mens-zijn. Maar Hij is een mens, geheel voor GOD, door wie God heel zijn plan van volledige en volwaardige voldoening voltrok, volbracht. God deed dat: Jezus was maar werktuig. "Het is volbracht" is dan ook een eer voor God, niet voor Hem Zelf. Jezus wijst voor zich alles af. Jezus zegt dan ook heel opmerkelijk: "*Het is volbracht*", niet: "*Ik heb het volbracht*". Want het is volbracht door Zijn Vader. De Vader *alle eer!* "Niet Ik, maar HIJ" tot het uiterste. Niet wij ook, maar HIJ.

3.Laatste kruiswoorden en dood. Wij zagen het gebeuren gedurende de drie voorlaatste kruiswoorden als een liturgie, een dienst voor God. In het "*Consummatum est*" : "Het is volbracht" en het afbidden van de één en twintigste psalm is de vóór-MIS beëindigd: de preek is gehouden. Het wordt stil op Calvarië: de dreigende natuur drukt. Maar ook: de consecratie nadert. Dan wordt het stil: altijd nog. Het moment van de consecratie wacht: het offerhoogtepunt nadert. Hij was trouw in het kleine, zoals bleek uit Zijn klacht over 'dorst'; Hij zal ook trouw zijn in het grote, het grootste tot het uiterste. Hij gaat zijn leven geven: dat is alles! Dat vroeg God alleen van Zijn Zoon. Job liet Hij dat altijd nog: "*verumtamen animam illius serva*": "spaar zijn leven". Jezus niet! (Job 2,6).

"Toen riep Jezus met luider stem: "Vader, in Uwe handen beveel ik Mijn geest". Na deze woorden boog Hij het hoofd, gaf de geest, en stierf" (Luc.23,46; Joh.19,30).

Dit is een woord uit de dertigste psalm, n.l. vers 6. Het is het ritueel van Jezus' offer. Wij moeten het aanvullen en verstaan uit het voorgaande vandaan, aldus: "Vader, in Uwe Handen beveel Ik Mijn geest, ondanks dat Gij Mij hebt verlaten". Nu is het Mijn tijd. Het offer moest de algehele toewijding zijn aan God, gesymboliseerd in de algehele verloochening van zichzelf. Alles voor God, niets voor onszelf. Maar kwam in de voorbereiding van het offer meer het "niet wij" op de voorgrond, hier op het hoogtepunt van de offerviering moet alle nadruk gelegd worden op het

positieve van het “maar HIJ”. Dat is de zin van het laatste kruiswoord ook: de algehele toewijding aan God.

Deze gebeurde hier op Calvarië; en nergens zoals hier! Niemand heeft de macht, om zelf zijn eigen leven af te leggen, en zo de volledige eer aan God te brengen. Jezus deed dat. Hij alleen. In zijn Godverlatenheid had Jezus gevoeld, dat niets voor Hem was, alles voor God, voor Zijn Vader. In zijn sterven trok Hij de consequentie: Hij legde alles af, wat van Hem Zelf was, voor de Vader. Dat is Zijn offer. “Niemand neemt het leven van Mij af, maar Ik geef het uit Mij Zelf. Ik heb de macht om het te geven en de macht om het weer terug te nemen. Dit is de opdracht, die Ik van Mijn Vader ontving (*Joh.10,18*). Jezus volbracht die opdracht vrijwillig en eigenmachtig, al moet Hij ook, om alle zelfgenoegzaamheid,- zelfs in de dood,- te doden bij Zichzelf, en zijn offer, “volledig” offer te maken, Zich door beulshanden die dood laten aandoen. Met luider stem legde Hij het getuigenis af, dat Hij zijn geest, Zijn leven, Zijn alles aan de Vader gaf: de door God verlaten geest, de geest, die enkel nog voor God was, de geest, die ook helemaal van God kwam.

Jezus boog Zelf Zijn hoofd in een gewild, vrijwillig aanvaard, ja, vrijwillig bewerkt sterven, sloot zelf Zijn ogen op het licht der dagen, en gaf Zijn geest over aan Zijn Vader. Dat was Zijn sterven. Dat was Zijn offer. Hij legde Zelf zijn leven af. Dat was de opdracht die de Vader Hem verleende. Deze opdracht was nu volbracht. In een climax had Jezus Zich gegeven: eerst Zichzelf, Zijn binnenste, wil en verstand; toen de wereld, Zijn invloed op de wereld had Hij afgestaan en verloochend, de eer en achting der wereld voor hem verspeeld; tenslotte had Hij God verloren in het offer als hoogtepunt van echte godsdienstigheid. Op goddelijke basis. Dit offer werd Hem ingegeven, evenals het zondebesef, waarom dit offer nodig was, door de goddelijke natuur. De eer, die God zichzelf moest toekennen en voor Zich moest opvorderen, kende de menselijke natuur volledig, als dat zij de zonde bewust was volgens Gods opvatting daarover. Hier op Calvarië dringt de ijver van God voor Zijn eer, die jalouse zorg daarvoor, zich op aan zijn menselijke natuur en drijft Hem in de dood: de dood, die Hij Zelf wilde, sinds zijn menselijke natuur naar goddelijke maatstaf de zonde en de eer van God kende; de dood, die Hij aanvaardde als opdracht van Zijn VADER, en die Hij van Hem uit aanvaardde moest. Daarom stierf Hij vrijwillig en uit liefde; daarom stierf Hij graag. Hij legde Zelf zijn leven af en haastte Zich naar Zijn Pascha, Zijn overgang, Zijn uitgang (*Luc.9,31*). Hij heeft daarnaar even vurig en fel verlangt als naar de herdenking ervan op het Laatste Avondmaal (*Luc.22,15*). Jezus’ sterven geschiedde geheel van binnenuit. Van buiten af was het nog niet te berekenen, te voorspellen, te verwachten geweest. Goddelijk doorwerkend zondebesef deed het lijden aanvangen, goddelijk doorwerkend besef van de eer van God besloot het. (vgl. J.H. Newman: *Meditations on christian doctrine* 2,3,5).

4. Het Kruis: Sinds CHRISTUS 'dood staat het kruis op de wereld, en de wereld wentelt voort, maar het kruis staat rechtop, overeind. "*stat crux, dum volvitur orbis*".(Devies der Karthuizerorde).Het is daarom onze roem. Wij gloriëren in het Kruis, want het Kruis is onze godsdienst. Onze godsdienst is er een van dood en van vervolging: hij blijft dat. Voor de wereld en naar haar maatstaven zijn wij nooit of te nimmer vol en worden wij niet als vol aangezien. Laten wij ons niets wijsmaken. Als de wereld ons aanvaardt, is er of iets aan de hand en niet in orde met ons christen-zijn, of de wereld veinst en bedriegt ons. En dat laatste gaat haar moeilijker af dan het eerste ons. Wij staan wankel in ons christen-zijn en zij zal ons tot haar trachten over te halen: dan pas kan zij vriendelijk voor ons zijn. Slaagt zij daarin niet, dan zullen wij haar vriendelijkheid moeten interpreteren van uit de zekerheid, die wij hebben, dat de wereld vast in de macht ligt van de geest der leugen. En maar al te vaak zal ons het feit der leugen van haar vriendschap teleur stellen, want zij verbergt haar haat zo moeilijk: daarvoor is deze veel te fel. Wij zijn een ergernis voor haar evenals het Kruis. Wij zijn zelf in een heel reële zin voor haar: een Kruis! Daarom: laten we ons niet bedriegen: wij staan los van de wereld: wij zijn een eiland van rust in de wereld, helemaal op onszelf, omdat wij voor GOD zijn ondanks alles. Dan zijn wij in vrede, ook op het kruis.(vgl.C.J.de Vogel: *Newmans gedachten over de rechtvaardiging*, Wageningen,1939;id,:*De laatste ernst*, Zutphen 1931, bl.32)

In het paradijs eiste GOD een godsdienstigheid, waarmee de mens zich aan God zou hechten, zoals het Woord Zich hecht aan de Vader. Op Calvarië werd alles hersteld en deze eis opnieuw gesteld. Want Adam weigerde zo'n gehoorzaamheid: Hij wilde liever mensenzoon dan Godskind zijn, helemaal voor God bestemd. Het Woord, dat als Goddelijk Persoon altijd voor de Vader is, was nu ook in de menselijke natuur totaal voor de Vader, al betekende dit de dood van die menselijke natuur.(vgl. K.Steur: *Het geheim der verlossing door Gods zoon*, in: *Paschen*, blz.7-34). Dat alles, dat hele mysterie van herschepping en verlossing, spelt ons het KRUIS. Dat is dan ook hét teken van ons Geloof. Onder aan de voet van de kruisbeelden ligt een doodshoofd. Hebt u zich wel eens afgevraagd, wat dat daar moet? Dat is ADAM's schuldige schedel. Men dacht zich Adam's hoofd begraven onder het kopje van Golgotha. Toen de aarde spleet bij Christus' dood - en de doden verrezen - is Diens Bloed gevloeid op Adam's kale, dorre, schuldige schedel. Het droppelde daarop neer en wekte hem. Wat hij niet had volbracht in het paradijs, volbracht Christus hier op Calvarië, op Golgotha(schedelplaats). Adam's schuldige schedel werd bloedrood van Christus' Bloed, bloedrood ook van schaamte en berouw, en het Bloed van Christus werd zo Adam's verlossing en onze verlossing ook. Het Verbond, dat God had gewild van ouds, was door Gods Zoon toch mogelijk geworden. CHRISTUS is immers in zijn sterven als mens helemaal van GOD en CHRISTUS is in Zijn sterven als God helemaal van ons; dat is het Verbond: "niet wij, maar HIJ". God van ons, wij van God! Het sterven van Christus is dit Verbond: stervend huwde Hij de KERK. Dit alles spelt ons het KRUIS in onze

kerken en in onze huizen. Het Kruis is daarom het hart van de Christelijke Godsdienst en van ieder Christelijk leven. Alles staat daarom bij ons in het teken van het Kruis: de hele wereld buiten ons en binnen ons. Totaal! Buiten ons getuigen ervan de Kerk en de Sacramenten, die niets anders zijn dan *uitstralingen* van het Kruis.(vgl.K.Steur: *“Levende Tekens van God,Bussum, 1947*). Binnen in ons getuigt ervan de kern van ons christelijk leven: het Geloof is immers uit de prediking (*Rom.10,17*) en deze prediking wil van niets anders weten dan van het Kruis.”De joden eisen tekenen en de Grieken zoeken wijsheid, maar wij preken Christus gekruisigd, voor de joden een ergernis, en voor de heidenen een dwaasheid, maar voor hen, die geroepen zijn...*Gods kracht en Gods wijsheid*” (*1Kor.1,23-24*). De Apostel Paulus was daarom vast besloten “onder ons niets te kennen dan JEZUS CHRISTUS en Die gekruisigd”(*1Kor.2,2*). Onze hoop is het Kruis, “onze enige hoop” begroeten wij met het: “*O Crux, Ave, Spes Unica*”; want het Kruis spelt ons Jezus’ naam: “Hij zal zijn volk verlossen van hun zonden”. En in geen andere naam bestaat er heil dan in de *Zijne*”(Handelingen 4,12). Het Kruis zegt immers verlossing: daarin alleen lag onze enige redding na de zondeval. Het Kruis is de Verlosser, van Wie wij lezen: “Niemand komt tot de Vader dan door Hem”(Joh.14,6). Onze liefde ook is kruisliefde, offerliefde. Wij leven onder de wet van de liefde, die haar mooiste codificering kreeg in dit woord van de Meester.”Niemand heeft groter liefde dan die zijn leven geeft voor zijn vrienden”. Onze liefde en het offer zijn één: onze liefde bloeit dus als een rozenstok om de harde balk van het Kruis, waaraan Gods Zoon het bewijs gaf, dat het Hem ernst was, bloedige ernst, met de wet van de liefde. Het is volkomen waar: zolang het KRUIS staat, staat de KERK; zolang het KRUIS staat, staat de Christen, zolang het KRUIS staat , staat de wereld. Kerk, Christendom en wereld draaien om de spil van het Kruis en leven op Jezus’Offer.

Dat Offer van CHRISTUS kon en mocht niet verloren gaan in vergetelheid in de nacht van de historie.. Het moest blijven. Het bleef ook. Het KRUIS beheerst heel de wereld. Maar het beheerst die wereld méér door de werkelijkheid ervan in het MISOFFER, dan door afbeeldingen en symbolen ervan alom. Het H.MISOFFER, waarmee wij de reeks overwegingen over Jezus’ Lijden begonnen, vormt dus ook ons besluit. Het H.MISOFFER is het KRUIS en het KRUISOFFER. De kracht van het Sacrament, dat de offerdood van Jezus uitbeeldt, maakt ook, dat die dood, dat offer tegenwoordig komen. Even zeker als de woorden, die ons spreken van Jezus’ Lichaam en Bloed, deze ook doen aanwezig zijn, daar waar eerst brood en wijn waren, even zeker ook bewerkt het teken van de dood van Jezus, dat Zijn Offer onder ons blijft; Dit Offer is even werkelijk als Zijn Vlees en Bloed. Calvarië wordt door het Sacrament aan de enge begrenzing van Palestijnse ruimte en Tiberiaanse tijdrekening onttrokken, en Jezus kunnen wij treffen in Parijs en in ons geboortedorp, zoals wij Zijn Offer omringen, komend uit de tijd van Pius XII en van ons eigen kleine leven. Het H.MISOFFER is onder ons blijvende Kruisoffer. Daarom ook is het H.MISOFFER het hart van onze godsdienst. Wie daarom aan het

MISOFFER raakt, raakt aan het Christendom, raakt aan het Christen- zijn en stelt het bloot aan gevaar.

Wie raakt daaraan? Wij zelf! Denkt u nu niet aan het Protestantisme, dat het H.MISOFFER uit zijn godsdienstigheid wegbande, daarmee zichzelf het hart uitsneed, zoals zij zelf weer beginnen te vermoeden, gelijk blijkt uit het feit, dat zij reeds openlijk bekennen, hoe het MISOFFER het geloofspunt is, waarop het Katholieke Geloof en de Reformatie het diepst gescheiden, het verst van elkaar verwijderd werden.(Vgl.A.F.N. Lekkerkerker: *De Reformatie in de crisis*, blz.41 en 255; W.H.van der Pol: *Karakteristiek van het reformatorisch christendom*, Roermond 1952). Laten we de aandacht niet van onszelf afleiden.

Wij raken ook aan het hart van het Christelijk Geloof en van het christelijk leven. Wij blijven zo vaak weg, waar HET dagelijks onder ons is, ook als wij gemakkelijk konden gaan. Dan moet het waar zijn, dat wij er niet in geloven met heel ons hart; anders gingen wij er wél heen. En doordat wij niet gaan, verzwakken wij weer ons Geloof, dat zich het best sterkt aan de prediking van het H.MISOFFER ingesteld bij het Avondmaal, dat tot 'sHeren wederkomst telkens Zijn Dood voor ons op het Kruis verkondigt. Funeste kringloop van de dood: geloof ontbreekt en daarom komen wij niet; wij komen nog minder en ons geloof verzwakt nog meer! Maar het ergste is de reden, waarom wij niet komen. Wij komen niet, omdat wij, even als de wereld, te zeer en te veel van onszelf willen zijn, niet van Hem, niet voor Hem. Zijn Offer is ons offer niet meer, omdat Zijn godsdienstigheid niet op ons is overgegaan. Alleen godsdienstigheid, echte godsdienstigheid, puur en volledig voor -God -zijn, houdt ons Christelijk. Alleen door godsdienstigheid treden wij in Jezus' voetspoor, die stierf in de meest vergaande verloochening van Zichzelf en in de intiemste toewijding aan God. Eerst moet de geest weer buigen onder God, nadat die geest van God uit beseft heeft, wie God wel is, zoals Jezus dat deed in een goddelijk verlicht besef van de eer van God. Wij moeten steeds meer een goddelijk verlicht Godsbesef krijgen, d.w.z. wij moeten echt weer veel meer gaan geloven, dan spreekt het H.MISOFFER weer tot ons, en dan zal het H.Misoffer dat besef op haar beurt weer verstevigen en verdiepen. Hoe bewonderenswaardig en ontroerend - en tegelijk beschamend voor ons, die het H.Misoffer zo dicht bij ons hebben - is het, dat eens de christenen van Goa en Japan, toen hun priesters verdreven werden, doorgingen met Mislezen - als leken, zoals Thomas, de koster, uit de ontroerende film: "*God heeft de mensen nodig*" (*Dieu a besoin des hommes*)- omdat zij beseften dat H.MISOFFER niet te kunnen missen. Maar zij behielden het Geloof zonder priesters, die het predikten. Want zij hielden God vast daardoor. In het H. Misoffer immers is de oude GOD met eeuwig uitgestrekte armen ons een toevlucht in een wereld, die God niet kent (*Deut.33,27*).

AMEN!

+++++++